

Rutiner for medisinerer av barn i barnehagen og elever i skolen og på skolefritidsordningen (SFO)

Ansvarslinjer

Det er i utgangspunktet foreldrene i kraft av foreldreansvaret eller andre foresatte som har omsorgsansvaret som må sørge for at barnet får legemidler på rett måte og til rett tid i samsvar med behandlende leges rekvirering. Behandlende lege har ansvar for å tilrå forsvarlig legemiddelbehandling til barnet. Dersom legen vurderer at foreldrene/foresatte er i stand til å håndtere legemidlene, vil de få resept og nødvendig informasjon om legemidlet. I slike tilfeller er det ikke nødvendig at helsepersonell bistår barnet med håndtering av legemidlet. Dersom foreldrene/foresatte kan håndtere legemidlet til barnet selv, vil det i prinsippet innebære at også andre kan yte denne hjelpen under forutsetning av at de får den samme informasjonen og opplæringen som foreldrene/foresatte.

Barnehagen

Legemiddelhåndtering er ikke regulert i barnehageloven og det kan ikke av barnehageloven utledes ansvar for barnehagen til å bistå med legemiddelhåndtering. Dersom et barn har behov for legemidler i barnehagen og legemiddelhåndteringen etter legens forsvarlighetsvurdering ikke krever helsefaglig kompetanse, må foreldrene/foresatte i hvert enkelt tilfelle avtale med barnehagen om, og på hvilke vilkår, barnehagen kan bistå. Eventuell legemiddelhåndtering i barnehagen må derfor bygge på en konkret avtale mellom foreldrene/foresatte og barnehagen.

Skole/SFO

Det fremkommer ikke av verken opplæringsloven eller privatskoleloven at skolen/SFO har en plikt til å bistå elever med medisinerer i skole- eller SFOtiden. Det er likevel innfortolket et ansvar i opplæringsloven for kommunen og fylkeskommunen til å sørge for at eleven mottar hjelp til legemiddelhåndtering den tiden barnet oppholder seg i offentlig skole og skolefritidsordning. Tilsvarende ansvar er innfortolket i privatskoleloven for styret ved private skoler.

Fastlegen og skolehelsetjenesten

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten skal ha rutiner for samarbeid med fastlegene og med spesialisthelsetjenesten. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten bistår barnehage/skole/SFO med generelle rutiner og råd. Når det skal utarbeides konkrete rutiner/avtaler knyttet til det enkelte barn, er det fastlege eller annen behandlende lege (spesialisthelsetjenesten) som bistår.

Individuell plan

Personer med behov for langvarige og koordinerte helse- og/eller sosialtjenester har rett til å få utarbeidet en individuell plan. Formålet med utarbeidelsen av en individuell plan er å bidra til at barnet får et helhetlig og koordinert tjenestetilbud som er tilpasset individuelle behov og mål. Dersom et barn med individuell plan har behov for hjelp til å håndtere legemidler i barnehage- og skoletiden, bør et opplegg for legemiddelhåndtering inngå i planen.

Rutiner for legemiddelhåndtering

Helse- og omsorgsdepartementet og Kunnskapsdepartementet har sammen utgitt Rundskriv I-5/2008 *Håndtering av legemidler i barnehage, skole og skolefritidsordning*. Rundskrivet beskriver ulike praktiske og rettslige sider ved håndteringen av legemidler i barnehage, skole og skolefritidsordning (SFO).

Departementene har også i fellesskap utarbeidet forslag til nasjonale rutiner for håndtering av legemidler i barnehage og skole/SFO. Målet med arbeidet har vært å komme frem til rutiner for hvordan legemiddelhåndtering praktisk kan foregå, herunder hva avtalen mellom foresatte og barnehage/skole/SFO bør inneholde. Videre er det satt opp hva foresatte, barnehage/skole/SFO og helsepersonell bør sørge for. Departementene har også utarbeidet forslag til avtale som kan inngås mellom foresatte og virksomheten. I tillegg er det utarbeidet to skjema som kan benyttes. Dette er skjema for medisinoversikt og skjema for mottak av medisiner fra foresatte til barnehage/skole/SFO (vedlegg). Det understrekes at rutinene og skjemaene er forslag til rutiner/skjema. Den enkelte barnehageeier og skoleeier står fritt til å benytte andre rutiner/skjema.

Rutinen er inndelt i fem faser:

Vedlegg:

Rutine for medisinerings av barn i barnehage og elever i skole/SFO

Avtale om medisinerings av barn i barnehage og skole/SFO

Skjema – Medisinoversikt

Skjema - Utlevering av medisiner fra barnehage til barnet og fra skole/SFO til eleven

Skjema - Mottak av medisiner fra foresatte til barnehage og skole/SFO

1 Rutiner for medisinerings av barn i barnehage/skole/SFO

Fase 1- Informere om behovet for hjelp til legemiddelhåndtering i barnehage/skole/SFO

<i>Hvem</i>	<i>Hva</i>	<i>Utdyping</i>
Foresatte	Orienterer barnehagen v/styrer eller skolen v/reaktor om behovet for medisinerings. Dersom barnet har møtt til de ordinære undersøkelser på helsestasjon legger foresatte fram erklæring om barnets helse til barnehagen.	Dersom barnet som går i barnehagen ikke har møtt til de ordinære undersøkelser på helsestasjon innhenter foresatte erklæring om barnets helse fra fastlege. Foresatte videreformidler denne til barnehagen.
Fastlege/ behandlende lege	Rekvirerer riktig legemiddel (resept) og vurderer om barnet eller foresatte er i stand til å mestre legemiddelbruken selv. Orienterer foresatte om at de må kontakte barnehagen eller skolen/SFO vedrørende behovet for medisinerings. Legen må gi nødvendig veiledning, herunder om hvordan uventede hendelser skal håndteres. Ved behov bør legen utarbeide skriftlig veiledning, og benytte tolk for å sikre at informasjonen blir forstått.	Skolehelsetjenesten skal ha rutiner for samarbeid med fastlegene og spesialisthelsetjenesten. Fastlege/behandlende lege skal utføre sitt arbeide i samsvar med de krav til faglig forsvarlighet og omsorgsfull hjelp som kan forventes ut fra legens kvalifikasjoner, arbeidets karakter og situasjonen for øvrig.
Barnehagen	Barnehagen etterspør relevante helseopplysninger i forbindelse med opptak. Barnehagen utformer og sender ut egnet informasjonsmateriell til foresatte der de gjøres oppmerksom på viktigheten av å informere barnehagen om barnets helsetilstand/medisineringsbehov. Spørsmål om barnas helsetilstand inkorporeres som et fast punkt i samtaler med foresatte.	Barnehagen skal oppfordre foresatte om å opplyse om forhold ved barnets helse som de ønsker at personalet skal ta særskilt hensyn til.
Skolen/ skoleeier/SFO	I forbindelse med innmelding til skolestart og SFO bør det informeres om at foresatte med barn med behov for medisinerings må ta kontakt (Dette bør fremgå av innmeldingsskjemaet).	Skolen skal oppfordre foresatte til elever om å opplyse om forhold ved barnets helse som de ønsker at personalet skal ta særskilt hensyn til.
Helsestasjons- og skolehelsetjenest en	Skal bidra til at kommunen har oversikt over helsetilstanden og de faktorer som kan virke inn på helsen til barn og ungdom som går til kontroll i helsestasjonen. Skal ha rutiner for samarbeid med fastlegene og med spesialisthelsetjenesten.	

Fase 2 – Håndtering av legemidler i barnehagen/skolen/SFO knyttet til det enkelte barnet og eleven

<i>Hvem</i>	<i>Hva</i>	<i>Utdyping</i>
Foresatte – barnehagen eller skolen	<p>Det utarbeides skriftlig avtale om medisinerings i barnehagen eller i skolen/SFO mellom foresatte og barnehagen/skolen/SFO.</p> <p>Foresatte sørger for at opplysninger på medisinoversikten er korrekte. Ved behov bør en egen veiledning for uventede hendelser utformes. Hvis nødvendig kan opplysningene i medisinoversikten kvalitetssikres av fastlege/behandlende lege.</p> <p>Foresatte opplyser om eventuelle endringer i medisineringsen, og nødvendige oppdateringer gjøres i avtalen.</p> <p>Foresatte opplyser om barnet trenger særlig oppfølging i forbindelse med medisineringsen (observasjon el.).</p> <p>Barnehagen har en samleperm for hvert barn m. relevante skjemaer, kontaktopplysninger osv, hvor avtalen og de ulike skjemaene ligger. Skolen sørger for at avtalen og de ulike skjemaene ligger i elevens mappe.</p>	<p>Avtalen bør inneholde bl.a.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvem det gjelder • Hvem som i praksis skal dele ut medisin • Hvilken kompetanse ansvaret forutsetter • Hvem som er opplæringsansvarlig • Dosering og tidspunkt for medisinerings (medisinoversikt) • Oppbevaring (må oppbevares i henhold til produsentens anvisninger i medisinomtalen og på trygg og sikker måte) • Barnets medisinske tilstand • Hvordan uventede hendelser skal håndteres • Vedlegg til avtalen <p>Det er viktig at foresatte samtykker til den informasjonsutveksling som den enkelte avtalen legger opp til. Personvernet må ivaretas.</p>
Fastlege/ behandlende lege	Bistår foresatte ved behov og på de foresattes initiativ ved utarbeidelse av den enkelte avtale.	Fastlegen gjør en vurdering av om gjennomføringen av medisineringsen kan gjøres forsvarlig. Legen må forsikre seg om at foresatte mottar og forstår den informasjon som gis. Om nødvendig må tolk benyttes. De foresatte kontakter lege dersom de trenger hjelp i forbindelse med den enkelte avtale om legemiddelhandtering.
Helsestasjons- og skolehelsetjenesten	Bistår med å utarbeide rutiner for legemiddelhandtering.	Styrer/ rektor sørger for å kontakte helsestasjonen/skolehelsetjenesten for å sikre at de generelle rutinene er forsvarlig Helsestasjons- og skolehelsetjenesten har plikt til å bistå i utarbeidelsen av rutiner for legemiddelhandtering.

Fase 3 – Opplæring

<i>Hvem</i>	<i>Hva</i>	<i>Utdyping</i>
Fastlege/ behandlende lege	Lege gir barnet og foresatte den nødvendige informasjonen om den praktiske gjennomføringen av medisineren. Ved behov benyttes tolk og hele eller deler av informasjonen fra legen gis skriftlig.	<p>Legen gir de foresatte opplysninger om bl.a.</p> <ul style="list-style-type: none"> • navn på medisinen(e) • dosering • tidspunkt(er) for medisineren • hvordan legemiddelet skal gis • innføring i medisinenes virkninger og ev. bivirkninger • håndtering av mulige uventede situasjoner. Disse opplysningene innarbeides i den individuelle avtale som inngås i fase 2.
Foresatte/ Barnehagen eller skolen/SFO	Foresatte videreformidler informasjon om medisineren til barnehagen eller skolen/SFO. Foresatte ber ved behov om assistanse fra fastlege/behandlende lege for å sikre en kvalitativt tilfredsstillende opplæring om medisineren av det enkelte barn. Foresatte bør be om at hele eller deler av informasjonen fra legen gis skriftlig. Barnehageeier eller skolen/SFO legger til rette for at ansatte som skal bistå med medisineren får opplæring.	Styrer eller rektor sørger for at de personene som skal bistå med medisineren får opplæring, der avtale om medisineren er inngått.
Helsestasjons- og skolehelsetjenest en	Barnehagen eller skolen kan henvende seg til helsestasjons- og skolehelsetjenesten ved behov for generelle avklaringer i forhold til medisineren.	Skolehelsetjenesten kan delta i opplæringen dersom spesialisthelsetjenesten tilbyr en generell opplæring av skolens personale. Dersom opplæring er knyttet til en konkret elev, kreves det samtykke fra foresatte for at skolehelsetjenesten skal kunne delta i opplæringen.

Fase 4 – Oppbevaring og medisiner

<i>Hvem</i>	<i>Hva</i>	<i>Utdyping</i>
<i>Foresatte</i>	Leverer medisinerne til barnehagen eller skolen/SFO. Skjema for mottak av medisiner fra foresatte til barnehage/skole/SFO benyttes.	Foresatte har ansvaret for at doseringseske inneholder riktig legemiddel og riktig mengde. Der legemidlet ikke kan fylles i doseringseske, leverer foresatte legemiddel i originalemballasje med bruksanvisning fra apoteket.
<i>Barnehagen eller skolen/SFO</i>	Barnehagen/skolen/SFO sørger for at medisinerne blir oppbevart i henhold til generelle rutiner/ev. tilpasninger til disse som er gjort i individuell avtale. Legemidlene gis i henhold til medisinoversikten og individuell avtale. Ved uventede hendelser må veiledning for disse følges og foresatte varsles. Relevante skjemaer benyttes, herunder skjema for mottak av medisiner fra foresatte til barnehage/skole/SFO og skjema for medisinoversikt og utlevering. Alle legemidler som skal kasseres leveres til de foresatte.	
<i>Helsestasjons- og skolehelsetjenesten</i>	Kontaktes ved behov for generelle avklaringer av personalet som medisinerer.	Spørsmål angående behandling av enkeltelever må ivaretas av fastlege/behandlende lege. Forutsatt samtykke fra foresatte kan helsestasjonen/skolehelsetjenesten bistå i konkrete tilfeller.

Fase 5 – Oppfølging

Hvem	Hva	Utdyping
Foresatte	Foresatte har ansvar for å holde løpende kontakt med lege og barnehage/skole/SFO samt for å videreformidle informasjon om bl.a. endringer i medisineren eller i sykdomsbildet for øvrig.	På bakgrunn av ev. endringer i medisineren vurderes justeringer av resultatet fra arbeidet fra foregående trinn. Uavhengig av medisineren bør de etablerte ordningene evalueres fortløpende. Det kan med fordel fastsettes faste møtetidspunkter for evaluering av medisineren.
Barnehagen eller skolen/SFO	<p>Dersom det oppstår komplikasjoner/uventede hendelser som gjelder selve medisineren eller barnets helsetilstand må barnehagen/skolen/SFO sørge for å varsle foresatte.</p> <p>Ved behov for bistand fra medisinsk hold for det enkelte barn kontaktes fastlege/behandlende lege som gir den nødvendige rådgivning.</p> <p>Legevakten/øyeblikkelig hjelp tilkalles dersom alvoret i situasjonen tilsier dette.</p> <p>Helsestasjons- og skolehelsetjenesten kan også kontaktes.</p>	<p>Representant for helsestasjons- og skolehelsetjenesten bidrar til å gi generell informasjon som er nødvendig for å justere rutiner for krisehåndtering/beredskap. Barnehagen/skolen/SFO skal ha førstehjelpsutstyr i tilstrekkelig mengde og av tilfredsstillende art. Styrer/rektor har ansvaret for at ansatte er kjent med hvor utstyret oppbevares og hvordan førstehjelp ytes.</p> <p>Dersom veiledning for uventede hendelser er utarbeidet benyttes denne. Feil rapporteres skriftlig til styrer/rektor og foresatte og skal følges opp av styrer/rektor i henhold til rutiner for internkontroll.</p>

AVTALE OM MEDISINERING AV BARN I BARNEHAGE, SKOLE OG SFO

Barnehage/skole/SFO: _____

Avdeling/klasse: _____

Barnets navn: _____ Født: _____

Adresse: _____ Postnr./Sted: _____

Avtalen er mellom barnehage/skole/SFO og foresatte om:

- medisinering i barnehage/skole/SFO
- innlevering av medisiner – oppbevaring av medisiner

Foresatte sørger for:

- å orientere barnehagen v/styrer eller skolen v/rector om behovet for medisinering
- å gi en oversikt over barnets medisinske tilstand
- at opplysninger i medisinoversikten, herunder opplysninger om dosering og tidspunkt for medisinering er korrekt, (medisinoversikten er vedlegg til denne avtalen)
- å videreformidle informasjon om medisinering til barnehagen/skolen/SFO
- å opplyse om barnet trenger særlig oppfølging i forbindelse med medisineringen (observasjon el.)
- å levere medisiner til barnehagen/skolen/SFO (skjema for utlevering/mottak av legemidler benyttes)
- at doseringseske inneholder riktig legemiddel og riktig mengde. Der legemidlet ikke kan fylles i doseringseske, bør foresatte levere legemiddel i originalemballasje med bruksanvisning fra apoteket
- å melde om endringer i medisineringsbehovet

Barnehage/skole/SFO sørger for:

- at medisiner blir oppbevart forsvarlig i henhold til generelle rutiner / ev. i henhold til denne avtale
- å gi medisiner i henhold til medisinoversikten og denne avtale
- å benytte relevante skjemaer (krysset av i kolonnen "skjemaer")
- at styrer/rector sørger for at de personene som skal bistå med medisinering får nødvendig opplæring
- å kontakte fastlege/ev. annen behandlende lege dersom det er behov for bistand fra helsepersonell. Legevakten/øyeblikkelig hjelp tilkalles dersom alvoret i situasjonen tilsier dette. Helsestasjon/skolehelsetjenesten kan kontaktes dersom foresatte har samtykket til dette
- at avtalen og de ulike skjemaene ligger i barnets mappe
- at personvernet ivaretas

Navn på personer som bistår barnet/eleven med medisinering:

- 1
- 2
- 3
- 4

Kompetanse/opplæring:

Hvilken kompetanse er nødvendig for personalet som skal medisinere:

Hvem gir opplæring til personalet:

Uventede hendelser:

Dersom det oppstår *komplikasjoner / uventede hendelser* hva enten det gjelder selve medisineringen eller barnets helsetilstand må barnehagen/skolen/SFO sørge for å varsle foresatte. Feil rapporteres skriftlig til styrer/ректор og foreldre/foresatte. Dette følges opp av styrer/ректор.

Type anfall: _____

Allergisk reaksjon/anafylaktisk sjokk/Astma anfall/Diabetes/Epileptisk anfall/Annet)

Hvis barnet får anfall som nevnt over kan det gi følgende utslag/vise seg ved følgende symptomer:

Ved anfall gjøres følgende:

Ved anfall/reaksjon bruker barnet følgende medisiner:

Barnet kan også hjelpes ved å:

SAMTYKKEERKLÆRING:

For at barnehage/skole/SFO skal kunne be om bistand fra helsestasjon/skolehelsetjeneste må foresatte samtykke. Gis slikt samtykke?

JA NEI (sett ring rundt svaret)

SKJEMA:

Følgende skjema er vedlagt denne avtalen:

Medisinoversikt	Mottak av medisiner fra foresatte til barnehage/skole/SFO
JA NEI (sett ring rundt svaret)	JA NEI (sett ring rundt svaret)

Sted/dato:

_____
Foresatte

_____
Styrer/ректор

MEDISINOVERSIKT

Barnets navn: _____ Født: _____

Barnehage/skole: _____

Avdeling/klasse: _____

Navn på medisin som skal gis:	Tid	Dose	Tid	Dose	Opplysninger. Hvordan skal medisinen gis:

Medisinens virkninger og evt. bivirkninger:

Eventuelt andre opplysninger:

Kontaktopplysninger for foresatte:

Foresatt 1:
Navn: _____

Foresatt 2:
Navn: _____

Tlf. arbeid: _____

Tlf. arbeid: _____

Tlf. privat: _____

Tlf. privat: _____

Lege, navn: _____

Tlf: _____

Sist oppdatert. Dato/sign foresatte: _____

